

МЕТАФОРА У ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Кузьменко О. А., студ. гр. ПР-82,
Жулавська О. О., к. філол. н., викладач СумДУ

Метафора (з грецької *metaphora* - переміщення, перенесення) - поетичний вислів, що розкриває ознаки одного предмета чи явища шляхом перенесення на нього ознак іншого предмета чи явища. Основна властивість метафори полягає в тому, що вона двопланова, та застосовується до двох або декількох об'єктів одночасно, в результаті чого властивості того, про кого / що йде мова, проглядаються через властивості того, чийм ім'ям це позначено. Зіткнення нетотожних смислових спектрів породжує якісно нову інформацію, що розкриває невідомі раніше сторони змісту понять, включених до структури метафори. У цьому постійному перенесенні понять з однієї сфери в іншу не тільки проявляється гнучкість людського розуму - це необхідно для самого досягнення дійсності. Метафора є універсальним знаряддям мислення та пізнання світу. З точки зору когнітивної лінгвістики метафора - це ідеальна модель мовного відображення базового когнітивного процесу. Звернення до когнітивних категорій (концепт і сценарій) дозволяє детально описати мотиви для метафоричного переносу, виявити неоднорідність змісту, значимість нестандартного вживання метафори від екстралінгвістичних знань.

Метафори, що використовуються в обговоренні політичного життя суспільства, все частіше привертають увагу фахівців, які прагнуть з'ясувати, як і чому народжуються ці метафори, якою мірою вони відбивають соціальну психологію, політичні процеси та особистісні якості їх учасників. Використання метафор нерідко виявляється для політичної мови вдалим способом "виразити все, сказавши небагато", тонко впливати на настрої в суспільстві, представляти суспільству нові ідеї і одночасно викликати інтерес до своїх виразів. Вивчення метафоричного репертуару політики допомагає краще зрозуміти підсвідомі механізми його діяльності і справжнє ставлення до тієї чи іншої проблеми. Активізація метафор в соціальній комунікації може служити ознакою суспільних потрясінь, що наближаються, і одночасно свідчити про напрямки руху політичної свідомості. Метафора - всюдисущий принцип мови. У звичайній зв'язного мовлення ми не зустрінемо і трьох пропозицій поспіль, в яких не було б метафори. Навіть у строгій мові точних наук можна обійтися без метафори лише ціною великих зусиль: щоб уникнути метафор, треба спершу їх виявити.

Теорія політичної метафори виникла в процесі взаємодії двох провідних напрямків сучасного мовознавства - метафорології та політичної лінгвістики. Зближення цих напрямків обумовлено як бурхливим розвитком досліджень, присвячених політичній комунікації, так і переосмисленням самого поняття метафори, новим розумінням її ролі в організації ментальних процесів і мовної картини соціальних відносин. У сучасній науці формується уявлення про політичну метафору як про інструмент для усвідомлення, моделювання та оцінки політичних процесів, як засобу впливу на соціальну свідомість. У політиці метафора - основний "постачальник" альтернатив вирішення проблемних ситуацій. Політична метафора знаходить безліч можливих виходів з кризи, які далі розглядаються політиками у процесі прийняття рішення. Останнім часом в політичній метафорі (як і в інших техніках мовного впливу) у ЗМІ все частіше застосовується лексика, яка раніше в мові ЗМІ була неприпустимою: молодіжний сленг, кримінальне аргю, просторічні слова, лексика інших "низових" рівнів мови. Людина не тільки висловлює свої думки за допомогою метафор, використовуючи їх естетичний потенціал, а й мислить метафорами, пізнає з їх допомогою той світ, в якому вона живе. Метафори допомагають нам перетворити існуючу у свідомості адресата мовну картину світу, ввести нову категоризацію до подання, здавалося б, добре відомих феноменів і дати їм нову емоційну оцінку.

Одним із засобів розвитку і збагачення семантики і функцій слів, без утворення нових, є метафоризація мови, вживання слів у непрямому значенні, в ролі метафор. Процес метафоризації мови з поширенням семантики і стилістичної функції слів - це дуже давній процес. Внаслідок цього багато слів сучасної мови набули різноманітного значення. Метафоризації присвячено чимало праць лінгвістів, літературознавців, філософів, психологів, та проблема метафоризації залишається надзвичайно складною, адже йдеться про процеси мислення, в яких породжується знання про світ. Метафоризація - це не лише вживання одного слова замість іншого, вона утворює новий зміст, який з'являється внаслідок дії складних когнітивних механізмів.

Як багатожанровий різновид публічного мовлення, політичний дискурс характеризується цілою наукою специфічних засобів. І суть тут не лише у вживанні специфічної детермінованої політичною діяльністю лексики, а й у своєрідному виборі й організації певних структур вираження відповідно до прагматичних настанов, цілей та умов спілкування, що склалися в процесі професійної діяльності політиків. Політики усвідомлюють необхідність оволодіння таким стилем мовлення і нормами літературної мови, які здатні дати найвищий коефіцієнт корисної дії. Будь-який політик стикається з

необхідністю правильного розташування, компоновання мовних одиниць, тобто всього того, що становить суть та специфіку побудови промови. Метафора досить популярне явище в сучасних засобах масової інформації. Вона надає висловом виразність, емоційність, які певним чином впливають на читача і є одним із найважливіших компонентів політичного дискурсу друкованих мас-медіа, тісно пов'язаний із його стилістичною та комунікативною спрямованістю. Людина не тільки висловлює свої думки за допомогою метафор, використовуючи їх естетичний потенціал, а й мислить метафорами, пізнає з їх допомогою той світ, в якому він живе. Метафори допомагають нам перетворити існуючу у свідомості адресата мовну картину світу, ввести нову категоризацію до подання, здавалося б, добре відомих феноменів і дати їм нове емоційну оцінку.